

*Handläggare:
Åke Wennmalm*

Yttrande över Miljöpåverkan från läkemedel samt kosmetiska och hygieniska produkter. Rapport från Läkemedelsverket, augusti 2004

Ärendet

Regeringen har i skrivelse 2004-12-14 anmodat Stockholms läns landsting att yttra sig över Läkemedelsverkets rapport "Miljöpåverkan från läkemedel samt kosmetiska och hygieniska produkter". Nedanstående yttrande har sammanställts av Landstingsstyrelsens förvaltning efter samråd mellan Miljöavdelningen och Läkemedelsenheten.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslås besluta

att fastställa landstingsdirektörens förslag till yttrande, samt

att överlämna yttrandet till regeringen

Bakgrund

Regeringen uppdrog 2002-12-12 åt Läkemedelsverket att

- utreda miljöpåverkan från läkemedel samt kosmetiska och hygieniska produkter inklusive dessa produktgruppers förpackningar,
- lämna förslag till åtgärder för att minska miljöpåverkan från dessa produktgrupper såväl nationellt som inom EU,
- utreda hur informationen om kvantitet och innehåll av kemiska ämnen i läkemedel kan göras lättillgängliga,
- utreda hur företagens rapportering av kvantitet och innehåll av kemiska ämnen i kosmetiska och hygieniska produkter kan förbättras,
- se över möjligheten att på nationell nivå införa miljöklassificering av läkemedel.

I "Skälen för regeringens beslut" hänvisas till de av riksdagen fastställda 15 miljö kvalitetsmålen som kontinuerligt skall följas upp. Det anförs att "Ett av

dessa mål är särskilt relevant för läkemedelssektorn, nämligen Giftfri miljö".

Vidare hänvisas till regeringens proposition (2000/01:65)

"Kemikaliestrategi för Giftfri miljö" som antagits av riksdagen och som bland annat anger att "nyproducerade varor som används på ett sådant sätt att de kommer ut i kretsloppen skall så långt det är möjligt vara

- fria från cancerframkallande ämnen, arvsmassepåverkande och fortplantningsstörande ämnen senast år 2007.
- inte innehålla några nya organiska ämnen som är långlivade och bioackumulerande senast från år 2005.
- inte innehålla några mycket långlivade och mycket bioackumulerande organiska ämnen senast från år 2011.
- inte innehålla några långlivade och bioackumulerande organiska ämnen från år 2016."

I skälen för beslut hänvisas också till regeringens proposition (2001/01:63) "De nya läkemedelsförmånerna", som bland annat fastslår att "det är väsentligt att miljöhänsyn arbetas in som en naturlig del vid godkännande för försäljning, förskrivning, användning och prissättning av läkemedel liksom vid hantering av överblivna läkemedel".

Genom hänvisning till miljö kvalitetsmålen och till propositionen "Kemikaliestrategi för Giftfri miljö" anger regeringen en hög ambitionsnivå för uppdragets utförande, vilken ytterligare förstärks av referensen om miljöhänsyn i propositionen "De nya läkemedelsförmånerna". Stockholms läns landsting bedömer från formuleringen av regeringens uppdrag till Läkemedelsverket att

- miljömålet "Giftfri miljö" avser även läkemedel,
- "Kemikaliestrategi för giftfri miljö" så långt det är möjligt avser även läkemedel,
- miljöhänsyn skall tas in vid godkännande för försäljning, förskrivning och användning av läkemedel

Förvaltningens synpunkter

1. Stockholms läns landstings värderingar och strategier rörande läkemedel och miljö.

Landstingets värderingar och strategier i frågan utgår från två politiska beslut, nämligen det miljöpolitiska programmet "Miljö steg 4" (LS 0110-0588) antaget av landstingsfullmäktige 2002-04-09, samt "Strategi och handlingsprogram för läkemedelsarbetet inom Stockholms läns landsting"

(LS 0304-1453) antaget av landstingsstyrelsen 2003-05-20. I sammanfattning innebär dessa:

- att patientnyttan alltid kommer i första hand vid all läkemedelsbehandling,
- att läkemedelsbehandling alltid leder till utsöndring av restprodukter till mark, vatten eller luft,
- att dessa restprodukter kan förorsaka negativ miljöpåverkan och kontaminering av dricksvattentäkter, och därmed i ett längre perspektiv vara till men för folkhälsan,
- att landstinget skall verka för att minska utsläpp av läkemedelsrester till mark, vatten och luft,
- att miljöriskbedömning görs av alla läkemedel som upphandlas och att denna används som grund för ett enkelt klassificeringssystem för läkemedel, samt
- att klassificeringen används för informera producenter och förskrivare om möjligheterna att minska negativ miljöpåverkan och kontaminering av dricksvattentäkter.

Landstingets uppfattning är att det går att förena modern läkemedelsbehandling för den enskilda patienten med en hållbar samhällssyn på miljö- och folkhälsofrågor. Landstinget har goda erfarenheter från andra kemikalieområden av att ställa miljökrav på producenter för att förmå dessa att utveckla och tillhandahålla produkter med mindre miljöpåverkan. I kravställandet på läkemedelsproducenterna ser landstinget sig som en företrädare för läkemedelskonsumenten/patienten.

2. Avgränsning av landstingets yttrande över Läkemedelsverkets rapport.

Landstinget begränsar sitt yttrande till de delar av rapporten som berör läkemedel. Landstinget lämnar sålunda inga synpunkter på de delar av rapporten som berör kosmetiska och hygieniska produkter. Vidare avstår landstinget från att yttra sig över de delar i rapporten som berör läkemedelsförpackningar, eftersom miljöpåverkan från dessa bedöms som ringa i relation till motsvarande för själva läkemedelsprodukten.

3. Rapportens avsnitt rörande miljöpåverkan från läkemedel (samt kosmetiska och hygieniska produkter inklusive dessa produktgruppers förpackningar)

3.1. Miljöpåverkan från läkemedel.

Detta avsnitt av rapporten beskriver nuvarande kunskapsläge. Ett problem som nämns är att tillgängliga ekotoxicitetsdata oftast berör akut toxicitet, medan data på kronisk toxicitet vore att föredraga. Vidare nämns att ekotoxicitetsdata endast berör letala effekter, medan läkemedlets biologiska

effekter troligen är mer intressanta ur ekotoxicitetssynvinkel. Det påpekas också att de biologiska effekterna troligen uppträder vid lägre effekter än de letala. Rapporten har därmed identifierat två väsentliga svårigheter i att använda tillgängliga akuttoxicitetsdata för bedömning av läkemedels miljöpåverkan.

Landstingets kommentar:

Avsnittet är välskrivet och pedagogiskt och skulle kunna tjäna som nationell lärobok i ämnet.

3.2. Miljöriskbedömning.

Rapporten presenterar riskbedömning av 30 i Sverige försålda läkemedelssubstanser. Urvalet av substanser har i huvudsak skett utifrån försäljningsvolym och påvisad förekomst i ytvatten. Genom en modifiering av en riskbedömningsmetod som angivits i arbetsdokument från EMEA (EGs läkemedelsmyndighet) beräknas PEC (predicted environmental concentration) för de 30 utvalda substanserna. Ett antal substanser påvisas kunna få PEC-värden som överstiger gällande gränsvärde och en diskussion förs om vilka felkällor som beräkningsmetodens schabloner kan medföra. Slutsatsen är "Erhållna resultat stödjer inte att dagens läkemedelsanvändning medför några stora akuta miljörisker, men kan heller inte utesluta potentiella långsiktiga miljörisker".

Landstingets kommentar

Rapportens slutsatser i detta avsnitt är formellt korrekta. Landstinget skulle emellertid ha välkomnat en något annorlunda belysning av problemet. Rapportens påpekanden angående brist på tillgängliga data om läkemedels miljöpåverkan, samt tillgängliga riskberäkningsmetoders osäkerhet hade kunnat föranleda hänvisning till försiktighetsprincipen (Miljöbalken 2 kap, 3 §) enligt vilken "*försiktighetsmått skall vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön*".

I rapporten föreslås i stället fortsatt faktainhämtning och forskning innan åtgärder vidtas, vilket kontrasterar till försiktighetsprincipens text "*...kan åtgärder vidtas om det finns skäl att misstänka att en produkt eller ett produktionssätt medför oacceptabla effekter för människors, djurs och växters hälsa eller för miljön, även om det saknas slutgiltiga vetenskapliga bevis för sådana effekter*".

Landstinget ifrågasätter om inte ett sådant förhållningssätt från rapportens sida hade stått mer i samklang med målsättningen i regeringens uppdragsförklaring.

3.3. Miljöfarlighetsbedömning.

I detta avsnitt presenteras farlighetsbedömning av de 30 utvalda läkemedelssubstanserna för vilka riskbedömning gjorts i föregående del (se ovan). På grund av databrist kan fullständig bedömning endast utföras avseende 12 av dem. Av dessa bedömdes 9 som miljöfarliga för vattenlevande organismer, medan resterande 3 substanser kunde klassificeras som ej miljöfarliga.

Landstingets kommentar:

Rapporten hänvisar till problemen med ofullständiga data, till att data på kronisk toxicitet oftast saknas, till att lagen ej medger tvingande uppgiftsplikt från producenten annat än för läkemedel som säljs i hög volym, till att såväl terrester som akvatisk miljö borde bedömas, till att livscykelanalyser för hela produkten måste göras osv. osv. Om alla dessa villkor skulle uppfyllas innan en farlighetsbedömning kunde påbörjas skulle åtskillig tid förflyta, och de tidsramar som regeringen angivit för utfasning av övriga miljöbelastande kemikalier i uppdragsförklaringen skulle med säkerhet överskridas.

Ett alternativt arbetssätt för rapporten hade varit att fånga upp och analysera de initiativ som tagits från flera av landets sjukvårdshuvudmän och diskutera hur dessa initiativ skulle kunna stödas och utvecklas av Läke-medelsverket inom ramen för nuvarande kunskap och lagstiftning. Vilka möjligheter skulle verket ha att snabbt etablera en databas för läkemedels miljödata och låta den vara tillgänglig för sjukvården? Skulle i brist på kroniska ekotoxicitetsdata en farlighetsbedömning kunna göras enbart på basen av persistens- och bioackumulationsdata? Hur skulle verket kunna stöda de sjukvårdshuvudmän som vill agera som goda konsumenter/konsumentföreträdare, dvs ställa miljökrav på de (läkemedels)produkter som upphandlas? Hur skulle verket kunna påverka EMEA till att formulera tillämpningsanvisningar för läkemedelsgodkännande som överensstämmer med andan i regeringens uppdragsförklaring?

3.4. Miljöklassificering.

Rapporten pekar på de hinder för klassificering som den nuvarande EG-rätten uppställer, och kompletterar denna med egna överväganden:
"- En nationell miljöklassificering baserad på den miljöriskbedömning som skall ingå i en ansökan om försäljningsgodkännande skulle uppvisa kvalitativa och kvantitativa brister.

- Skall klassificeringen bidra till de nationella miljömålen bör den kopplas till någon form av handlingsdirigering. Tvingande (handlings)dirigering strider mot gällande rätt.
- Regionala (miljöklassificerings)system kan leda till en fragmentisering av marknaden till nackdel för samtliga aktörer.
- Miljöhänsyn nämns inte såsom en grund för den nationella prissättnings- och läkemedelsförmånsrätten.
- I anledning av att miljökonsekvenser inte ingår i definitionen av nytta/risikförhållandetutgör negativa miljöeffekter inget skäl för att avslå en ansökan.
- Om syftet med ett eventuellt miljöklassificeringssystem vore att förse förskrivare, upphandlare och allmänheten med information för att öka möjligheterna att aktivt kunna ta miljöhänsyn eller för att ge försäljare marknadsföringsargument borde hela livscykelanalysen (dvs. miljöpåverkan från utvinning av råmaterial, produktion och produktionsavfall, aktiv substans, hjälpämnen, förpackningar, distributionsled, destruktion) av varje enskild produkt beaktas. Vidare måste de kriterier man sätter upp vara anpassade till de specifika potentiella miljörisker som förknippas med respektive led. Dessutom måste kunskap och instruktioner för hur en eventuell miljöklassificering skall hanteras vid förskrivning, upphandling och allmänhetens val av preparat finnas tillgänglig."

Rapporten identifierar sålunda en rad svårigheter förenade med införande av miljöklassificeringssystem för läkemedel. Rapporten anför få fördelar med ett sådant system.

I rapportens kapitel 9 "Läkemedelslagen och miljöklassificering av läkemedel" diskuteras ingående EG-parlamentets och -kommissionens argument för resp. emot ett EG-gemensamt miljöklassificeringssystem för humanläkemedel. Vidare diskuteras enskilda medlemsstaters möjlighet att införa tvingande eller frivilliga sådana system. Särskild uppmärksamhet riktas mot de svenska förhållandena, bl.a. vilka ev. positiva eller negativa konsekvenser ett system infört av Läkemedelsverket, Apoteket, landstingen, enskilda förskrivare resp. patienter skulle kunna leda till. Den övergripande slutsatsen är att ett statligt tvingande system inte är möjligt, att ett statligt frivilligt system kopplat till handlingshinder ej är möjligt, samt att Apoteket AB inte kan vägra tillhandahållande av vissa produkter under hänvisning till deras miljöbelastning. Den enskilde förskrivaren bedöms kunna förskriva läkemedel miljöanpassat under förutsättning att patientnyttan ges första prioritet, och för den enskilda patienten anförs inga legala hinder för ett miljöanpassat läkemedelsval.

Landstingets kommentar:

Rapportens hänvisar till de legala hinder som föreligger mot miljöfarlighetsbedömning och miljöklassificering och de nackdelar olika frivilliga nationella eller regionala system skulle komma att vara behäftade med.

EG-parlamentet och ministerrådet har tillsammans med kommissionen infört flera miljöförbättrande textavsnitt i det nya förslaget till direktiv för humanläkemedel. Dessa omfattade bl.a.

- en ny recital (#18) med text: "Miljöpåverkan bör studeras och särskilda bestämmelser för att minska den måste utarbetas för varje enskilt fall."
- en ny riskdefinition: "risk i samband med användning av ett läkemedel: varje risk som har att göra med läkemedlets kvalitet, säkerhet eller effekt med avseende på användarens hälsa eller folkhälsan."
- nytt dokumentationskrav: "Bedömning av läkemedlets eventuella miljörisker. Denna miljöpåverkan skall studeras och särskilda åtgärder för att minska den skall tas fram i respektive fall."
- nytt krav på märkning av förpackning: "Särskilda försiktighetsåtgärder vid bortskaffandet av oanvända läkemedel eller avfall som härrör från läkemedel, om så erfordras, samt en hänvisning till lämpliga och befintliga insamlingssystem."
- nytt krav på insamlingsystem: "Medlemsstaterna skall se till att det finns lämpliga system för insamling av oanvända läkemedel eller vars sista förbrukningsdag har gått ut."

EG har sålunda i det nya direktivet infört bl.a. följande för regeringsuppdraget positiva textavsnitt: (1) att läkemedel kan ha miljöeffekter som måste beaktas vid godkännande, (2) att risk för folkhälsan skall ingå i riskbedömningen, samt (3) att alla medlemsstater måste ha insamlings-system för överblivna eller utgångna läkemedel.

Rapporten väljer emellertid att i huvudsak bedöma vad dessa nyheter inte medger för möjligheter till nationella initiativ rörande farlighetsbedömning och klassificering. En allmän bedömning av de i det nya direktivet införda miljöavsnitten är att de "inte lett till några egentliga materiella ändringar".

Rörande rapportens avsnitt om legala möjligheter att införa miljöklassificering vill landstinget göra följande kommentar. Det finns ett betydande intresse inom flera svenska landsting att beakta och om möjligt begränsa läkemedels miljöeffekter. Stockholms läns landsting har inom området intagit en ledande position, och har ett nära samarbete med flera andra landstings läkemedels- och miljöexpertis för att föra frågan framåt. Landstingets strategi är att genom införande av miljöklassificering av läkemedel

- o skapa incitament till ett system som kan accepteras nationellt,
- o väcka internationellt intresse för frågan,

- ge läkemedelskommittéerna underlag för att rekommendera det mest miljöanpassade läkemedlet i de fall då medicinskt likvärdiga alternativ föreligger
- medvetandegöra förskrivare och patienter om läkemedels miljöpåverkan,
- i ett längre perspektiv öka intresset hos läkemedelsproducenterna för att utveckla mer miljöanpassade läkemedel och
- därigenom minska framtida kontaminering av dricksvatten med läkemedelsrester, med åtföljande folkhälsorisker.

Rapporten synes inte ha identifierat möjligheten att ett frivilligt system för miljömärkning av läkemedel kan komma att få positiva effekter på läkemedelsproducenternas utvecklingsstrategi, dvs ambition att utveckla mer miljöanpassade produkter. Landstinget bedömer, i motsats till rapporten, att denna konsekvens av miljömärkningen är den viktigaste och mest eftersträvaransvärda.

3.5. Rapportens åtgärdsförslag: läkemedel.

I avsnittet listas åtta grupper av åtgärdsförslag, nämligen (1) ökad baskunskap, (2) ökad miljöhänsyn i den europeiska läkemedelslagstiftningen, (3) fler och förbättrade miljöriskbedömningar, (4) sammanställning och elektronisk tillgänglighet av data, (5) kontinuerlig uppföljning av flöden, (6) utbildning och information för att stimulera miljötänkandet, (7) framtida miljöklassificering, samt (8) minskad kassation och förbättrad avfallshantering.

"Myndigheter, läkemedelsföretag och oberoende forskare" föreslås verka för ökad baskunskap inom området. Flera välgrundade förslag om vilken typ av baskunskap som är önskvärd specificeras. Finansiering av den ökade forskningen diskuteras ej, förutom att "behovet av resurser för annan miljöforskning kan vara större".

Regeringen och/eller Läkemedelsverket föreslås verka inom EGs organ för att ökad miljöhänsyn införs vid godkännande av humanläkemedel, för restriktioner beträffande läkemedelssubstanser vilka bedöms utgöra en potentiell miljörisk, samt för att riktlinjen för miljöriskbedömningar för läkemedel justeras så att kunskap om eventuell långsiktig miljöpåverkan kan öka. Någon precisering av hur och när denna påverkan skall ske lämnas ej. EGs nya läkemedelsdirektiv vann laga kraft i maj 2004 och beräknas vara inkluderat i svensk lagstiftning i oktober 2005. Regeringen måste sålunda påverka EG-kommissionen till att genomföra en revision av den nya lagstiftningen för att uppnå de mål som rapporten anger ovan. Miljöriskbedömningar föreslås bära utvidgas till att omfatta substans- eller t.o.m. substansklassnivå. Vidare rekommenderas att Läkemedelsverket ges

uppdrag att uppdatera miljöriskbedömningar för prioriterade substanser. Rapporten anvisar dock ej hur uppdaterade miljödata skall kunna erhållas från producenterna - dock har i tidigare avsnitt av rapporten påpekats att tvingande regler härtill ej är tillåtna.

Rapportens åtgärdsförslag i miljöklassificeringsdelen kan sammanfattas: "Regeringen och berörda myndigheter bör verka för att ett europeiskt miljöklassificeringssystem för läkemedel diskuteras på gemenskapsnivå. Ett tvingande nationellt miljöklassificeringssystem strider mot gällande EG-rätt. Ett frivilligt system måste i så fall tas fram i samarbete med branschen. Avsaknaden av vetenskapliga data medför problem och risken för felaktiga slutsatser är uppenbar. Läkemedelsverket menar därför att nyttan med ett nationellt system är tveksam."

Skäl till varför ett frivilligt system måste tas fram i samarbete med branschen specificeras ej. Ej heller anges om sjukvården/ läkemedelskonsumenterna kan få spela en roll i framtagandet av ett eventuellt frivilligt system. Den dynamiska effekten av ett frivilligt system analyseras ej.

Landstingets kommentar:

Landstinget delar rapportens slutsats att kunskapsläget inom området behöver förbättras, och anser också att de föreslagna intresseområdena är väsentliga.

Emellertid hade en ytterligare specificering av ansvaret för detta utöver "myndigheter, läkemedelsföretag och oberoende forskare" varit önskvärd. Om ett forskningsområde skall stimuleras är det fördelaktigt att överväga vilka forskare som skall stimuleras, vilka kunskapsluckor som är särskilt angelägna att fylla, vem som skall finansiera denna forskning, hur medel skall frigöras etc. etc.

Landstinget anser också att rapportens förslag om ökad miljöhänsyn i läkemedelslagstiftningen är lovvärda. Det bör emellertid noteras att den lagstiftning som i så fall skall ändras är så ny att den ännu ej införts i Sverige. Landstinget har därför uppfattningen att denna fråga kan lösas framgångsrikt allra tidigast inom en 10-årsperiod. Det bedöms ej troligt att EG-kommissionen skulle vara villig att inom de närmaste åren aktualisera förändringar av direktivsartiklar som beslutades av parlamentet och ministerrådet så sent som hösten 2003.

I frågan om miljöklassificering anför rapporten dels en allmän tveksamhet till införande av ett nationellt system, dels en uppfattning att ett sådant i så fall måste tas fram i samarbete med branschen. Det anförs också att "Innehållet i publicerad information kommer dock ingå i Läkemedelsverkets ansvar för granskning av läkemedelsinformation. Detta innebär i sin tur att Läkemedelsverket måste tillförsäkras resurser för ett utökat arbetsområde."

Som anförts tidigare i detta yttrande anser landstinget att ett konsumentbaserat (landstingsbaserat) miljöklassificeringssystem för läkemedel kan få betydande dynamiska effekter på producenter, förskrivare och patienter.

Rapporten nämmer emellertid ej någonstans att ett system skulle kunna utgå från den naturliga kravställaren, konsumenten. Detta kan ha sin grund i att kravformuleringen inom läkemedelsområdet hittills varit ett myndighetsansvar. Att konsumenter av läkemedel skulle kunna ha krav utöver de som formulerats av myndigheten berörs ej. Inom andra områden av konsumentprodukter är detta dock regel snarare än undantag. Att (miljö)kravformulering leder till ändrat producentbeteende har tidigare visats inom flera produktområden, inte minst inom kemikaliesektorn. Likväl framförs i rapporten förslag och synpunkter som antyder att kravformuleringen bör ligga inom myndigheten i samverkan med producenten. Landstinget är tveksamt till att denna väg är den mest framkomliga.

4. Sammanfattning

Regeringen har uppdragit åt Läkemedelsverket att utreda bl.a. miljöpåverkan av läkemedel och att lämna förslag till åtgärder för att minska denna påverkan. I skälen för regeringens beslut anges en hög ambitionsnivå för uppdraget, med särskilt hänvisning till riksdagens miljömål "Giftfri miljö" och "Kemikaliestrategi för Giftfri miljö", samt "att miljöhänsyn (skall) arbetas in som en naturlig del vid godkännande för försäljning, förskrivning, användning och prissättning av läkemedel".

I Läkemedelsverkets rapport görs en allsidig och väldokumenterad genomgång av den vetenskapliga litteraturen inom området. Denna genomgång bedömer landstinget som mycket värdefull. Vidare görs en miljörisk- och miljöfarlighetsbedömning av ett 30-tal läkemedelssubstanser. Tre av dessa bedömdes som ej miljöfarliga, nio bedömdes som miljöfarliga och för resterande 18 substanser var dataunderlaget otillräckligt för bedömning. Rapportens slutsats är "Erhållna resultat stödjer inte att dagens läkemedelsanvändning medför några stora akuta miljörisker, men kan heller inte utesluta potentiella långsiktiga miljörisker". Landstinget anser att rapportens formulering, ehuru formellt oantastlig, inte ger en adekvat bild av situationen och hade föredragit en formulering som ex.vis "Tillgängliga data ger inte adekvat underlag för bedömning av akuta eller långsiktiga miljörisker".

Rapporten gör, i enlighet med uppdraget, en analys av möjligheterna och konsekvenserna av att införa miljöklassificering av läkemedel. Slutsatserna präglas av stor återhållsamhet och tvekan till sådan klassificering. De dynamiska konsekvenserna av klassificering, såsom ex.vis möjligheterna att

påverka läkemedelsproducenterna till ökad miljöhänsyn vid framtagning av nya produkter, berörs ej.

Rapportens åtgärdsförslag för att minska miljöpåverkan av läkemedel är allsidiga och väl fokuserade. På vissa punkter hade dock en ökad precisering varit önskvärd, ex.vis rörande vem som är åtgärdsägare, hur åtgärderna skall genomföras och hur finansiering skall ske.

Åtgärderna som föreslås har genomgående en lång tidshorisont. Väsentliga resultat av de föreslagna åtgärderna kan knappast räknas in efter år utan snarare efter decennier. Därmed synes rapportens resultat i huvudsak kontrastera till den höga ambitionsnivå som regeringen angav i uppdragsförklaringen. Landstinget hade välkomnat ett utredningsresultat mer i linje med regeringens intentioner.

Miljökonsekvenser av beslutet

Ett av landstingets fem övergripande miljömål är att minska utsläpp av läkemedelsrester till miljön. Detta yttrande är remissvar på

Läkemedelsverkets utredning om läkemedels miljöeffekter. Om landstingets yttrande medför att regeringen och Läkemedelsverket agerar för att EG skall förändra sin läkemedelslagstiftning i mer miljöanpassad riktning har beslutet positiva miljökonsekvenser för landstinget. Om landstingets yttrande medför att Läkemedelsverket får en mer positiv inställning till en landstingsbaserad miljöklassificering av läkemedel i Sverige kan beslutet också få positiva miljökonsekvenser för landstinget.

Sören Olofsson